

בדירה קטנה ברומא גילו כתבי השבועון "שטרן" חסידי-אומות-העולם שנחשב מזמן כמת

האיש שהתגרה

בהיטלר

ה מיכתב שהיה מונח על שולחנו של אדולף היטלר היה יוצא-דופן. "אדוני הרייכס-קאנצלר" נאמר בו, "העניין הוא בגולה של גרמניה! בשם העם... אני פונה אליך: צווה להפסיק את המעשים האלה!"

"העם היהודי עבר את גלות בבל, את העבדות במצרים, את האינקוויזיציה היסודית, את רדיפות הצלבנים ואת היסודות פוגרומים ברוסיה. באותה עקשנות יעברו היהודים גם את הסכנה הזאת. אולם היסוד הרפה והאסון שיבואו על גרמניה לא יישכחו זמן רב! המכה היורדת עתה על היהודים, תפגע בסופו של דבר בנו!" תחילה שיגר ראש-לישכתו של היטלר, מארטין בורמן, לכותב המכתב אישור על קבלתו. לאחר-מכן בא אישור מסוג אחר: אנשי ס"ס השליכו אותו למחנה-ריכוז, עינו אותו קשות.

וגנר כחייל גרמני בתורכיה צלבי-הברזל

מצוד

בארץ-ישראל

ה מיוחד במיכתב זה, שנשלח בי 1933, שנת הטרור הגאזי הראשון בגרמניה, לא היה רק באומץ-לבו של היסוד. עוד יותר הרגיש את הנאצים שמו של הכותב — ארמין וגנר. אז היה זה שם ידוע מאד בגרמניה, וגנר היה סופר נודע, מחברם של סיפורי מסעות וסירה. גרוע מזה: הוא היה ארי טהור במראהו ובמצאו, גבה-קומה ויפה תואר, בעל עיניים כחולות ושיער בלונדי. שאבותיו השתתפו במסעי-הצלב לארץ-ישראל מטעם הרייך הגרמני. לדור של יהודים גרמניים, שהתכוננו עם עליית היטלר לשלטון עלות לארץ-ישראל, היה השם ידוע במיוחד. כי בי 1932 כתב וגנר ספר-מסע על הארץ, שמצא את מקומו בארון-הספרים של כל יהודי: מצוד בארץ בת אלפי השנים. היה זה אז

וגנר בן ה-90 ברומא צלבנים, אינקוויזיציה, פוגרומים

לפני מלחמת העולם הראשונה חיבר סיפרי-סירה. במלחמה עצמה זכה בעיטור צלבי-הברזל בחזית הרוסית. אולם כמעט ריצו של ליב טולסטוי וכמתנגד לאלימות, שירת כחובש. בחזית התורכית היה עדי-ראייה לרצח העם הארמני בידי התורכים. את השנים הבאות הקדיש להצלת עם זה, שמיליון וחצי מבניו הושמדו בדם קר בשואה הראשונה של המאה ה-20. לשווא ניסה להועיק את מצפון העולם. הוא ייסד את אירגון סרבני-המלחמה הגרמניים, וזכה בפרסים סיפורתיים, התייך דד עם גדולי-הרוח הגרמניים, הצטרף ל-קומוניסטים, ביקר בכרית-המועצות, עמד ליד סטאלין בטכס חגיגי — וחש בבארי באריות של האיש ושל מישטרו. בשובו רשם כמה מישפטים של ספק והיריחור שני על המישטר הסובייטי, המבקש לתקן את העולם בעזרת בולשת ומרחפי-עיניים.

המדריך המעודכן ביותר על הארץ, שהיה כולו שיר-הלל למיפעל הציוני. מה קרה לאיש זה אחרי ששחרר מ-מחנה-הריכוז, בהשפעת ידידים בחו"ל? לכאורה, נעלם. ספריו נשרפו עליידי היסוד נאצים. שמו נכלל במצבה להרוגי המישטר הגאזי, שהוקמה בברלין ב-1947. בארץ זכה בתואר חסידי-אומות-העולם, והוזמן לנטוע עץ בשדרת יד ושם.

עתה גילו כתבי השבועון הגרמני שטרן את הזקן בן ה-90, בחברת אשתו היהודיה, ברומא. הם הקדישו כתבה מרתקת לסיפור חייו.

השואה

הראשונה

ה גנר היה בנו של אב פרוסי עריץ, שנהג להלקותו במגלב. הוא ברח מן הבית, הפך מורד מנעוריו.

אשה

בירושלים

ב 1921 נשא לאשה את לולה לני דאו, המתגוררת עתה בירושלים. לולה הייתה בתו של גינקולוג יהודי נודע, נשואה לפרופסור ואם לשתי ילדים. היא התגרשה, נישאה לווגנר. הוא הברית אותה מגרמניה עם עליית הנאצים, היא פעלה בחו"ל כדי לשחררו ממחנה-הריכוז, הוא חזר לגרמניה מפני ש"להגר זה למות". פעל לשיחרור ידיד יהודי שהכיר במחנה-הריכוז, נכלא שם שנית, עונה שוב וי שוחרר. ארמין וגנר ואשתו נפגשו שוב בי איטליה. לולה הרגישה כי הקרקע האירוי פית בוערת תחת רגלי היהודים, החליטה להציל את עצמה ואת ילדיה בארץ-ישראל. וגנר לא יכול היה לבוא לארץ, כי היה גרמני. הם נפרדו — וגנר נשא אשה שנייה, גם היא יהודיה, אמנית לקרמיקה, שלא נלכדה ברשת הגרמנים באיטליה וי חיה עתה לצידו. מאז המלחמה, אין וגנר מסוגל לכתוב. הוא יושב שעות לפני דה-גיניר לבן. שום ספר שלו לא הופיע בגרמניה החדשה. הוועות שראה בעיניו במחנה-הריכוז, היסוד שואה שהשמידה את יהדות אירופה, שית קו אותו. אין לו חשק לחזור לגרמניה, שעוללה זוועות אלה. הוא מתגורר בדירה קטנטנה ברומא, נשכח ואלמוני.

עם אשתו הראשונה, לולה לנדאו בגרמניה, ועם אשתו הנוכחית ובנו ברומא עץ בשדרת ירושם